

Geachte aanwezigen, het jaarthema van het Nationaal Comité 4 en 5 mei is: Vrijheid wereldwijd; wat is daarvoor nodig? Het is dit jaar een lustrumjaar, we gedenken immers dat we 65 jaar geleden zijn bevrijd van het wrede Naziregime. Vandaag op 4 mei gedenken we alle slachtoffers van de 2e Wereldoorlog. De miljoenen die hun leven hebben gelaten, allen die hun leven gaven om ons die vrijheid te geven. Maar ook alle gevallen die voor volk en vaderland gediend hebben in Nederlands Indië en de vele vredesmissies waarop Nederlandse jongens en meisjes zijn uitgezonden, waarvan er ook de afgelopen tijd weer twee jongens in dienst van het vaderland zijn gesneuveld.

Nog steeds leven we in een wereld waarin de vrijheid bedreigd wordt en tallozen niet vrij leven maar zich in oorlogssituaties bevinden of in vluchtelingen kampen moeten leven. Op dit moment zijn er nog 39 conflicthaarden in de wereld, en ons land is nog betrokken bij zes verschillende vredesmissies, dus we zijn niet alleen in Afghanistan.

Gelukkig mogen we zien hoe de grootmachten vandaag streven naar een aanzienlijke reductie van kernwapens en hun inspanningen om de verspreiding ervan tegen te gaan. Maar helemaal gerust zijn we er niet op dat kernwapens toch in verkeerde handen terecht komen. Ook het terrorisme van fundamentalistische groepen is nog steeds een reële bedreiging voor onze vrede en vrijheid. Gelukkig dringt het besef door dat ons welzijn en onze vrijheid ten nauwste samenhangt met het welzijn en de vrijheid van anderen.

Al tijdens de oorlogsjaren heeft Franklin D. Roosevelt nagedacht over hoe de toekomstige wereld in vrijheid er uit zou moeten zien. In een toespraak voor het nieuwe Amerikaanse congres op 6 januari 1941, sprak hij over ‘The Four Freedoms’, de vier vrijheden. Als belangrijkste vrijheden zag Roosevelt de vrijheid van meningsuiting, vrijheid van Godsdienst, vrijwaring van gebrek en vrijwaring van angst of vrees. Er moet vrijheid van meningsuiting zijn, overal ter wereld. Helaas is dat ideaal bij lange na niet bereikt.

Er zijn nog steeds tal van landen waar je niet openlijk voor je mening kunt uitkomen. Vervolgingen en marteling van minderheden en individuen is nog steeds aan de orde van de dag. Tegelijk ligt in ons vrije westen de vrijheid van meningsuiting ook onder vuur. Mag je zomaar anderen beledigen of ideeën verkondigen die de vrijheid van anderen bedreigen of groepen in de samenleving uitsluiten, zoals ook in de tweede wereldoorlog gebeurde.

De tweede vrijheid die Roosevelt benadrukte, is dat ieder God mag aanbidden op eigen manier, waar ook ter wereld. Ook dat ideaal is nog verre van verwezenlijkt. Hoeveel haat is er niet dikwijls onder bevolkingsgroepen die een andere godsdienst aanhangen. Hoeveel onderdrukking is er niet van minderheden. Hoeveel angst naar elkaar dat de een de ander zal overheersen. En wat te denken van het opleggen bij wet van een religieus systeem waaraan een ieder zich moet normeren? Denk aan zoiets als de sharia in Islamitische landen. Tegelijk is Godsdienstvrijheid ook niet een onbeperkte vrijheid. Denk b.v. aan het besnijden van meisjes die verminkt door het leven gaan, of vrouwen die onderdrukt of mishandeld worden.

De derde vrijheid die Roosevelt noemde is die van de vrijwaring van gebrek. Er is nog onnoemelijk veel armoede en gebrek in deze wereld. Volken en naties moeten met elkaar economische afspraken moeten maken. Afspraken die er voor zullen zorgen dat elk volk of elke natie een gezond leven voor haar inwoners in vreedstijd kan realiseren. We zijn nog heel ver van dit ideaal verwijderd. De kloof tussen arm en rijk lijkt alleen maar groter te worden. En ondanks alle samenwerking lijkt ieder land en volk nog steeds de voorkeur aan eigen volk eerst te geven en nemen de problemen ook in Europa zelf enorm toe. Hoe houden we elkaars economieën overeind.

Tegelijk kun je ook een vraag stellen bij het ideaal van vrijwaring van gebrek. Geeft een dergelijk ideaal niet een eindeloze claim op van alles wat ik niet heb, maar graag zou willen hebben? Wij hebben nu eenmaal altijd gebrek aan geld, tijd, en noem u het maar op. Volkomen vrijwaring van gebrek is onmogelijk, hoewel er straks door politici waarschijnlijk weer veel beloofd wordt! Toch zullen we blijvend aandacht moeten hebben voor de minstbedeelden in de wereld in deze economisch moeilijke tijden.

De vierde vrijheid die Roosevelt noemde is de vrijwaring van angst. Volgens hem betekende dat toen al een wereldwijde vermindering van bewapening en wel op zo'n grondige wijze dat geen enkele natie meer in staat zal zijn om een daad van fysieke agressie tegen een buurland te plegen.

Maar hoe zul je wereldwijd mensen volkomen kunnen vrijwaren van angst of vrees? Denk aan de angst om ziek te worden, je baan, je geld of je vrouw te verliezen. Angst voor natuurrampen, aardbevingen en vulkaanuitbarstingen. Er zijn talloze zaken die we niet onder controle hebben. We leven niet in een maakbare wereld waaruit we de angst of vrees volkomen kunnen verdrijven.

Maar dat ontslaat ons niet van de plicht waar mogelijk angst of vrees van mensen te reduceren als het gaat om de dreiging van oorlog of conflicten. Maar ook door volken die getroffen worden door natuurgeweld daadwerkelijk bij te staan en weer op de been te helpen. En wat te denken van overheden die hun eigen burgers bedreigen met geweld, als burgers gebruik willen maken van vrijheid van meningsuiting of vrijheid godsdienst. Hoever reikt onze bemoeienis of zelfs ingrijpen als het gaat om landen die de vrijheden van burgers ernstig aantasten?

Dat wij in onze tijd nadenken over vrijheid en over de toekomst van deze wereld is niet iets nieuws. Het is iets van alle tijden. Ook gedurende het eeuwenlange proces waarin de bijbel geschreven werd is er over vrijheid en de toekomst van een vrije wereld nagedacht.

We hebben een gedeelte gelezen dat Paulus heeft geschreven over dit thema. Hij spreekt bij alle verwarring die er ook in zijn tijd was, zo'n 2000 jaar geleden, over de christelijke hoop. Paulus was zich er terdege van bewust dat er veel lijden was in de wereld, maar het was zijn diepe overtuiging en geloof dat het uiteindelijk goed zal komen met de wereld. Dat het lijden niet het laatste woord zal hebben. Hij spreekt over een schepping die reikhalzend uitziet naar het openbaar worden van de kinderen Gods. Waarom is dat zo belangrijk dat die kinderen Gods openbaar worden? Omdat de schepping van nu ten prooi is gevallen aan de zinloosheid.

De bijbel leert ons dat naast die prachtige schepping die zo mooi in elkaar zit en waarin zo'n geweldige orde is te ontdekken er ook zoiets het kwaad in de wereld. Kwaad, waarvan de bijbel leert dat mensen dat zelf over zich hebben gebracht. Want oorlog begint al bij Kaïn die Abel doodsloeg. Daarom is er naast de pracht in de wereld van de natuur, ook de ziekte en de dood gekomen, ook de rampen en het geweld. De schepping is door het handelen van de mens die als God wilde zijn aan de zinloosheid onderworpen, door God die alles gemaakt heeft. Die zinloosheid zien we overal om ons heen, het is opgaan, blinken en verzinken.

Toch spreekt Paulus ook over hoop die de schepping heeft gekregen, er is hoop voor deze wereld. Niet een hoop die ons verplaatst naar de hemel, ook al mogen we geloven dat onze geliefden daar zijn, maar een concrete hoop voor deze aarde, deze wereld, voor heel de schepping. Voor al het geschapene, mens en dier.

De Bijbelse boodschap is dat heel deze schepping eens bevrijd zal worden van de slavernij van vergankelijkheid. Dat eens de kringloop van geboren worden, leven en sterven doorbroken zal worden. Dat de schepping zal delen in de vrijheid en de luister van de kinderen van God. Dat zegt iets over wat er met ons mensen zal gebeuren. Mensen die kinderen van God willen zijn. Dat er eens een dag komt waarop we alles wat nu zo hopeloos lijkt zullen kunnen overstijgen, te boven zullen komen.

Dat we niet meer over zinloos zullen spreken maar over een zinvolle wereld, waarin mensen elkaar verstaan en leven zoals God deze wereld oorspronkelijk bedoeld heeft. Vrijheid om je te uiten, dan kan dan omdat de liefde die dan in ieder is de ander geen kwaad doet, vrij om God te dienen omdat God ieder in de ruimte stelt die bij hem of haar past, vrij van alle tekort of gebrek, want gemis of gewezen zal er niet meer zijn, vrijwaring van alle angst of vrees, want de liefde die in allen is zal alle vrees uitdrijven. Zwaarden zullen worden tot ploegscharen en ieder zal in vrede leven.

Wij zuchten nu nog wel onder een wereld die ver van deze gedachten vandaan is, die in barensnood is en zucht, soms letterlijk kreunt en zucht als aardchollen over elkaar schuiven en dood en vernietiging zaaien.

Maar het is de hoop die ons redt. Zonder hoop vaart niemand wel. De hoop op onze Verlosser Jezus Christus, de Koning van de wereld. Hij gaf zijn leven voor een wereld verloren in schuld en heeft heel die gevallen schepping met God verzoend. In die hoop op Hem mogen we volharden, mogen we het volhouden te werken aan de vrijheden die ik genoemd heb en die ons allen zo kostbaar zijn. Mogen we ons blijven inzetten voor allen, zodat elk mens tot zijn recht kan komen. Hier en daar mag er iets van die hoop zichtbaar worden, in wat we als christenen tekenen van het Koninkrijk van God mogen noemen.

Vrijheid, wereldwijd, wat is daarvoor nodig? Ons aller inzet om daaraan te blijven werken. Onze inzet ons te verzetten tegen krachten en machten die de fundamentele vrijheden van een mens bedreigen. Maar ook dat onze vrijheid niet de onvrijheid van anderen betekent. Het is altijd vrijheid in gebondenheid aan de liefde voor alle creatuur en heel de schepping, die ook liefde is tot God die alles maakte. Amen.